

Vatandaşlık Bilgisi

Editör: Zihni MEREY

4. Baskı

Editör: Prof. Dr. Zihni MEREY

VATANDAŞLIK BİLGİSİ

ISBN 978-605-318-403-4

DOI 10.14527/9786053184034

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınev**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Şubat 2016, Ankara

4. Baskı: Mayıs 2021, Ankara

Yayın-Proje: Özge Yüksek

Dizgi-Grafik Tasarım: Müge Çetin

Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.

Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA

Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51

Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

DÖRDÜNCÜ BASKIYA ÖN SÖZ

Bu eser pandemi sürecinde akademisyenlerin ve öğrencilerin başucu eseri olmuştur. Bu yüzden kitabımızın çok kısa bir süre içinde dördüncü baskısı yapılmıştır. Kitabımıza yoğun ilgi gösteren değerli meslektaşlarımıza ve sevgili öğrencilerimize teşekkür ediyoruz. Görüşleri ve önerileri ile öğrenmemize ve kitabın geliştirilmesine katkı sağlayan herkese minnettarız. Kitabın dördüncü baskısında önerileriniz dikkate alınarak, hem içerik hem de dil ve anlatım açısından bazı düzeltmeler yapılmıştır

Değerli okuyucularımızın kitabın geliştirilmesine yönelik önerileri bizim için oldukça önemlidir. Bu anlamda katkı sağlayan tüm okuyucularımıza minnettarız.

Sevgi ve saygılarımızla...

MAYIS 2021

Prof. Dr. Zihni MEREY

ORCID No: 0000-0002-1510-561X

zihnimerey@hotmail.com

ÜÇÜNCÜ BASKIYA ÖN SÖZ

Kitabımızın çok kısa bir süre içinde üçüncü baskısı yapılmıştır. Kitabımıza yoğun ilgi gösteren değerli meslektaşlarımıza ve sevgili öğrencilerimize teşekkür ediyoruz. Görüşleri ve önerileri ile öğrenmemize ve kitabın geliştirilmesine katkı sağlayan herkese minnettarız. Kitabın üçüncü baskısında önerileriniz dikkate alınarak, hem içerik hem de dil ve anlatım açısından bazı düzeltmeler yapılmıştır. Kitabımızın üçüncü baskısına “**Vatandaşlık ile ilgili Temel Kavramlar**”, “**Yaptırım (Müeyyide) ve Yaptırım Türleri**”, “**Temel Hak ve Ödevler**”, “**Türkiye Cumhuriyeti’nin Temel Nitelikleri**”, “**Türk Devlet Geleneği**” ve “**Değişen Vatandaşlık Anlayışları**” bölümleri eklenmiştir. Ayrıca **2017 Anayasa değişikliği ve yeni hükümet sistemi** bağlamında kitabın tüm bölümlerinde önemli değişikliklere gidilmiştir.

Değerli okuyucularımızın kitabın geliştirilmesine yönelik önerileri bizim için oldukça önemlidir. Bu anlamda katkı sağlayan tüm okuyucularımıza minnettarız.

Sevgi ve saygılarımızla, ARALIK 2019

Zihni MEREY

zihnimerey@hotmail.com

ÖN SÖZ

İnsan, yaşadığı toplumun bir üyesidir. İnsanın gelişimi ve değişimi toplumdaki bağımsız değildir. Toplumla fert arasındaki ilişkilerin sağlığı ferdin hak ve ödev bilinciyle de ilişkilidir. Birey sahip olduğu hakların farkında olma ve haklarını kullanma bilincini taşıırken içinde yaşadığı topluma ve ülkeye karşı bazı ödevleri olması gerektiği anlayışına da sahip olmalıdır. Bu durum “vatandaşlık” bilinciyle ilgilidir. Vatandaşlığın özünde de görev, sorumluluk ve hak anlayışı vardır. Bu görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi, teşkilatlanmış bir toplumda yaşayan fertlerin sosyal kurallarla belirlenmiş hak ve ödevlerine, birbirlerine karşı görev ve sorumluluklarına, toplumdaki çeşitli kurum ve kuruluşlarla olan ilişkilerine ait bilgilerin elde edilmesiyle mümkündür. Bu bilgileri edinmek vatandaşlık eğitimi ile mümkündür. Çünkü vatandaşlık eğitimi bir ülkede yaşayan insanları çevresine duyarlı, dengeli, sağlıklı, hoşgörülü ve insana dair her şeyi kapsayan bütüncül bir karakter doğurtusunda etkin bir vatandaş olarak yetiştirmeyi amaçlar.

Vatandaşlık Bilgisi adını taşıyan kitap hazırlanırken, YÖK tarafından “**Vatandaşlık Bilgisi**” dersinin kur tanımına uygun olarak eğitim fakültelerinin tüm bölümlerinin özellikle **Sosyal Bilgiler Öğretmenliği** için hazırlanan çerçeve programı dikkate alınmıştır.

Milli Eğitime Bakanlığına bağlı okullarda görev yapacak öğretmen adayları için hazırlanmış olan bu kitapta “**Vatandaşlık İle İlgili Temel Kavramlar**”, “**Toplumsal Hayatımızı Düzenleyen Yazısız ve Yazılı Kurallar**”, “**Hukuk**”, **Hukukun Temel Kaynakları**”, **Yaptırım (Müeyyide) ve Yaptırım Türleri**”, “**İnsan Hakları ve Tarihsel Gelişimi**”, “**Demokrasi ve Hükümet Sistemleri**”, “**Demokrasinin Tarihsel Gelişimi**”, “**Anayasalar (Kanun-i Esasi, 1921, 1924, 1961, 1982)**”, “**Temel Hak ve Ödevler**”, “**Türkiye Cumhuriyetinin Temel Nitelikleri**”, “**Türk Devlet Geleneği**”, “**Türkiye'nin İdari Yapısı**”, “**Değişen Vatandaşlık Anlayışları**”, “**Uluslararası Kuruluşlar ve Örgütler**” gibi vatandaşlık eğitiminin ana konuları yer almaktadır.

YÖK'ün çerçeve programından ve haftalık ders saatlerinden hareketle, konular öğrencilerin seviyelerine uygun sunularak sistematik bir şekilde verilmiştir. Bu nedenle kitabın elden geldiğince öğretici olmasına ve konuların anlaşılır bir dille ifade edilmesine çalışılmıştır.

Bu kitabın hazırlanması sırasında birçok kişinin doğrudan desteğini gördüm. Bu nedenle çalışmada emeği geçen, bana fikri, fiili ve manevi yardımlarını esirgemeyen tüm meslektaşlarıma; kitapta bölümü olan yazarlara; kitabın düzeltmesinde her türlü desteğini sunan Işitan Tual ŞEKERCİĞİLE; kitabın baskısı ve dizgisi ile ilgili işlemlerde yardımını esirgemeyen Pegem Akademi Yayınevi sahibi Servet SARIKAYA' ya, tüm yayınevi çalışanlarına ve özellikle bütün çalışmalarım boyunca manevi desteği ile beni motive eden eşime teşekkürlerimi sunarım.

Prof. Dr. Zihni MEREY

zihnimerey@hotmail.com

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editör: Prof. Dr. Zihni MEREY

1. Bölüm: Vatandaşlık ile İlgili Temel Kavramlar

Prof. Dr. Cem TUNA - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6846-8676

2. Bölüm: Toplumsal Yaşamı Düzenleyen Kurallar

Prof. Dr. Zihni MEREY - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1510-561X

3. Bölüm: Hukuk

Prof. Dr. Cem TUNA - Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6846-8676

4. Bölüm: Hukukun Kaynakları

Doç. Dr. Gökçe KILIÇOĞLU - Gazi Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-6125-1853

5. Bölüm: Yaptırım (Müeyyide) ve Yaptırım Türleri

Dr. Öğr. Üyesi Durdane ÖZTÜRK - Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5116-7933

6. Bölüm: İnsan Hakları ve Tarihsel Gelişimi

Doç. Dr. Erhan GÖRMEZ - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-0752-802X
Öğrt. Mehmet İŞLER - Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0003-4321-2890

7. Bölüm: Demokrasi ve Hükümet Sistemleri

Dr. Öğr. Üyesi Özlem ÇEVİK - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4637-2147
Öğrt. Mehmet Şirin KILIÇ - Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-6376-1312

8. Bölüm: Demokrasinin Tarihsel Gelişimi

Öğrt. Deniz TEMEL - Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-1127-6702

9. Bölüm: Anayasalar

Prof. Dr. Zihni MEREY - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1510-561X

10. Bölüm: Temel Haklar ve Ödevler

Doç. Dr. Vural TÜNKLER - Siirt Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3536-968X

11. Bölüm: Türkiye Cumhuriyeti'nin Temel Nitelikleri

Arş. Gör. Galip ÖNER - Erciyes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-5683-1127

12. Bölüm: Türk Devlet Geleneği

Dr. Öğr. Üyesi Hamza YAKAR - Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9334-3525
Prof. Dr. Zihni MEREY - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1510-561X

13. Bölüm: Türkiye İdari Yapısı

Dr. Öğr. Üyesi Mavi AKKAYA YILMAZ - Aydın Adnan Menderes Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-3005-9559

14. Bölüm: Değişen Vatandaşlık Anlayışları

Dr. Öğr. Üyesi Erdal YILDIRIM - Aksaray Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8726-5903
Doç. Dr. Turgay ÖNTAŞ - Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2258-0862

15. Bölüm: Uluslararası Kuruluşlar ve Örgütler

Doç. Dr. Kemal KAYA, Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-8797-5980

İÇİNDEKİLER

Dördüncü Baskıya Ön Söz iii

1. BÖLÜM VATANDAŞLIK İLE İLGİLİ TEMEL KAVRAMLAR

Giriş.....	2
Vatandaşlık Temel Kavramları.....	2
İnsan.....	2
Kimlik/Aidiyet.....	3
Vatan	3
Vatandaş/Vatandaşlık	4
Hak ve Ödev.....	5
Özgürlük.....	6
Vatanseverlik.....	6
İnsan Hakları	6
Demokrasi.....	7
Devlet	7
Anayasa.....	8
Bilgi	8
Vatandaşlık Bilgisi	9
Sonuç.....	12
Özet	12
Kaynakça.....	13

2. BÖLÜM TOPLUMSAL YAŞAMI DÜZENLEYEN KURALLAR

Giriş.....	16
Değerler	16
Normlar	18
Norm Çeşitleri	18
Yazılı Olmayan Normlar.....	18
Örf ve Adetler	18
Görgü Kuralları	20
Ahlâk Kuralları.....	21
Din Kuralları.....	22
Yazılı Normlar.....	25
Hukuk Kuralları.....	25

Hukukun Fonksiyonu	25
Özet	26
Kaynakça.....	27

3. BÖLÜM HUKUK

Giriş.....	30
Hukukun Tanımı	30
Hukuk ile İlgili Temel Kavramlar.....	31
Hukukun Özellikleri	33
Hukukun Amaç ve İşlevleri.....	35
Hukuk Eşitliği Sağlar.....	35
Hukuk İnsan Özgürlüğünü Sağlar	36
Hukuk Dirlik ve Düzeni Sağlar	36
Hukuk Güvenliği Sağlar	37
Hukuk Adaleti Gerçekleştirir.....	37
Hukuk Kurallarının Sınıflandırılması.....	38
Özet	40
Kaynakça.....	41

4. BÖLÜM HUKUKUN KAYNAKLARI

Giriş	44
Bağlayıcı Kaynaklar.....	44
Anayasa.....	44
Uluslararası Antlaşmalar.....	46
Kanun	47
Cumhurbaşkanı Kararnamesi	48
Olağan Dönemde Çıkarılan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi.....	48
OHAL Döneminde Çıkarılan Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi	49
Yönetmelik	49
Yazılı Olmayan Kaynaklar	50
Örf ve Adet Hukuku	50
Yardımcı Kaynaklar	51
Doktrin (Bilimsel Görüşler)	51
İçtihatlar (Mahkeme Kararları).....	51

Özet	52
Kaynakça.....	52

5. BÖLÜM

YAPTIRIM (MÜEYYİDE) VE YAPTIRIM TÜRLERİ

Giriş	54
Yaptırım (Müeyyide) Kavramı.....	54
Maddi Yaptırım (Müeyyide)	56
Kamu Hukuku Müeyyideleri	56
Cezai Müeyyideler	56
İdari Müeyyideler.....	58
Özel Hukuk Müeyyideleri	62
Hükümsüzlük.....	64
Tek Taraflı Bağlamazlık (Noksanlık, Eksiklik, Askıda Hükümsüzlük)	66
Manevi Müeyyide.....	66
Yaptırım (Müeyyide) Unsurları.....	66
Özet	67
Kaynakça.....	67

6. BÖLÜM

İNSAN HAKLARI VE TARİHSEL GELİŞİMİ

Giriş.....	70
İnsan Hakları Kavramı	71
İnsan Haklarının Sınıflandırılması	72
İnsan Haklarının Uluslararası Düzeydeki Gelişimi.....	74
İlk Çağ.....	75
Orta Çağ.....	80
Yeni Çağ.....	84
Yakın Çağ	90
İnsan Haklarının Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Tarihsel Gelişimi.....	96
Sened-i İttifak	96
Tanzimat Fermanı	97
Islahat Fermanı.....	98
Meşrutiyet Dönemi.....	100
II. Meşrutiyet Dönemi.....	100
Cumhuriyet Dönemi.....	103

Tek Parti Dönemi (1923-1945).....	104
Demokrasiye Geçiş Dönemi (1945-1950).....	106
Demokratik Parti Dönemi (1950-1960).....	107
1960-1980 Arası Dönem	108
1980-2000 Arası Dönem	110
2000'den Sonraki Dönem	112
Özet	113
Kaynakça.....	115

7. BÖLÜM

DEMOKRASİ VE HÜKÜMET SİSTEMLERİ

Giriş.....	120
Demokrasi	123
Doğrudan Demokrasi.....	126
Yarı Doğrudan Demokrasi.....	127
Temsili Demokrasi	127
Liberal Demokrasi.....	127
Sosyal/Ekonomik Demokrasi	128
Demokrasinin Felsefi Temelleri	128
Demokrasinin Toplumsal Temelleri	130
Demokrasinin Temel İlkeleri.....	132
Demokrasinin Değerleri.....	134
Demokrasinin Özellikleri.....	136
Demokrasi ve Hükümet Türleri.....	138
Demokrasi Türleri.....	138
Hükümet Şekilleri	140
Kuvvetler Birliğine Dayanan Hükümet Sistemleri	140
Kuvvetler Ayrılığına Dayanan Hükümet Sistemleri	141
Parlamente Sistem	141
Başkanlık Sistemi.....	143
Yarı Başkanlık Sistemi.....	145
Özet	146
Kaynakça.....	148

8. BÖLÜM DEMOKRASİNİN TARİHSEL GELİŞİMİ

Giriş.....	154
Demokrasinin Tarihsel Gelişimi	155
Demokrasinin Uluslararası Düzeydeki Tarihsel Gelişimi	155
İlk Çağ.....	155
Orta Çağ	156
Yeni Çağ.....	157
Yakın Çağ	158
Demokrasinin Ulusal Düzeydeki Tarihsel Gelişimi	159
Cumhuriyet Öncesi	159
Senedi-i İttifak (1808).....	159
Tanzimat Fermanı	160
Islahat Fermanı	161
I. Meşrutiyet.....	161
II. Meşrutiyet	162
Cumhuriyet Dönemi	163
Tek Parti Dönemi (1923-1945).....	164
Demokrasiye Geçiş Dönemi (1945-1950).....	168
1960-1980 Arası Dönem	171
1973 Seçimleri ve CHP-MSP Koalisyon Hükümeti.....	176
1977 Seçimleri	176
1980-2000 Arası Dönem	177
2000 Sonrası Dönem.....	182
Özet	187
Kaynakça.....	187

9. BÖLÜM ANAYASALAR

Giriş.....	194
Anayasalar	195
Kanun-i Esasi	195
Teşkilat-ı Esasiye Kanunu (1921 Anayasası)	199
1924 Anayasası	200
1961 Anayasası	202
Özet	204
Kaynakça.....	205

10. BÖLÜM TEMEL HAKLAR VE ÖDEVLER

Giriş.....	208
Temel Haklar ve Ödevler.....	209
Kişinin Hakları ve Ödevleri.....	210
Sosyal ve Ekonomik Haklar ve Ödevler.....	217
Siyasî Haklar ve Ödevler.....	224
Özet.....	227
Kaynakça.....	228

11. BÖLÜM TÜRKİYE CUMHURİYETİ'NİN TEMEL NİTELİKLERİ

Giriş.....	230
İnsan Haklarına Saygılı Devlet Anlayışı.....	231
Atatürk Milliyetçiliğine Bağlı Devlet Anlayışı.....	232
Demokratik Devlet Anlayışı.....	233
Laik Devlet Anlayışı.....	235
Sosyal Devlet Anlayışı.....	237
Hukuk Devlet Anlayışı.....	238
Özet.....	239
Kaynakça.....	239

12. BÖLÜM TÜRK DEVLET GELENEĞİ

Giriş.....	244
Devlet Kavramı: Tanım ve Yaklaşımlar.....	244
Devletin Tanımı.....	245
Devletin Kökeni.....	245
Devletin Temel Unsurları.....	246
Egemenliğine Göre Devletler.....	252
Hukuki Yapılarına Göre Devletler.....	254
Türklerde Devlet Anlayışı.....	256
Eski Türklerde Devlet Anlayışı.....	256
Türk-İslam Devletlerinde Devlet Anlayışı.....	258
Osmanlı Dönemi Devlet Anlayışı.....	259
Cumhuriyet Dönemi Devlet Anlayışı.....	260
Değerler ve Devlet Geleneği Arasındaki İlişki.....	260
Özet.....	262
Kaynakça.....	263

13. BÖLÜM TÜRKİYE İDARİ YAPISI

Giriş.....	266
İdari Teşkilata Hâkim Olan Temel İlkeler	266
Merkezden Yönetim İlkesi	266
Yerinden Yönetim İlkesi	267
Kamu Tüzel Kişiliği.....	267
İdarenin Bütünlüğü İlkesi	267
Merkezi İdare	268
Merkezi İdarenin Başkent Teşkilatı.....	268
Cumhurbaşkanı	268
Cumhurbaşkanı Yardımcıları	270
Bakanlıklar	272
Yardımcı Kuruluşlar.....	273
Merkezi İdarenin Taşra Teşkilatı	274
İl İdaresi	274
İlçe İdaresi	276
Bucak	276
Yerinden Yönetim Kuruluşları.....	277
Yer Yönünden Yerinden Yönetim Kuruluşları (Mahalli İdareler)	277
İl Özel idaresi	277
İl Genel Meclisi.....	277
İl Encümeni.....	278
Vali	278
Belediyeler	279
Belediye Meclisi	280
Belediye Encümeni	280
Belediye Başkanı.....	281
Köy.....	281
Köy Derneği.....	281
Köy İhtiyar Heyeti	282
Köy Muhtarı.....	282
Hizmet Yönünden Yerinden Yönetim Kuruluşları (Kamu Kurumları).....	282
Kamu Kurumlarının Özellikleri	282
Kamu Kurumunun Çeşitleri	282
İdari Kamu Kurumları.....	283
İktisadi Kamu Kurumları	283
Sosyal Kamu Kurumları	283

Bilimsel, Teknik ve Kültürel Kamu Kurumları.....	283
Düzenleyici ve Denetleyici Kamu Kurumları	283
Kamu Kurumu Niteliğinde Meslek Kuruluşları	284
Meslek Kuruluşlarının Özellikleri.....	284
Meslek Kuruluşlarının Görev ve Yetkileri.....	284
Özet	284
Kaynakça.....	285

14. BÖLÜM

DEĞİŞEN VATANDAŞLIK ANLAYIŞLARI

Giriş.....	288
Avrupa Vatandaşlığı.....	288
Küresel Vatandaşlık.....	292
Yerel Vatandaşlık	295
Dijital Vatandaşlık.....	297
Özet	300
Kaynakça.....	301

15. BÖLÜM

ULUSLARARASI KURULUŞLAR VE ÖRGÜTLER

Giriş.....	310
Uluslararası Kuruluşlar	311
Birleşmiş Milletler	311
Konseye Bağlı Kuruluşlar	315
Birleşmiş Milletler'e Bağlı Kuruluşlar	318
Avrupa Birliği	320
Avrupa Konseyi	326
Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi	327
Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi.....	327
İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT).....	327
Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ).....	328
Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)	328
Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü (OECD).....	329
Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT)	329
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (EİT)	330
Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü (KEİ).....	330

G-8 (Gelişen Sekiz Ülke).....	330
Uluslararası Ödemeler Bankası (BIS).....	331
Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO).....	331
Gelişmiş Ülkeler (G-7 / G-8 / G-20).....	331
Dünya Ekonomik Forumu (WEF).....	332
Uluslararası Polis Teşkilatı (INTERPOL).....	332
Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC).....	332
Özet	333
Kaynakça.....	334